

diumenge, 30 de març de 2008

Jordi Mata novel·la els anys previs a la derrota de 1714 per desmitificar-la

«Un cadàver exquisit» mostra que els interessos econòmics es van imposar als patriòtics

VALÈRIA GAILLARD. Barcelona

L'historiador i escriptor Jordi Mata, guanyador del premi Sant Jordi 1966 per *El misteri de Berlín*, s'endinsa en un període espinós de la història com és la gran derrota de 1714 que va significar la pèrdua de les institucions catalanes. Concretament Mata analitza els anys entre 1698 i 1703, en què la guerra mundial –com l'anomena– s'està gestant a força d'intrigues i conspiracions que esquitxen tots els estats europeus. L'autor reivindica que, més que per motivacions patriòtiques, l'enfrontament va ser motivat per interessos econòmics d'una minoria mercantil catalana, al mateix temps que rebutja una mirada «victimista» de la derrota.

«Tots sabem com acaba la guerra de Successió, celebrem l'11 de setembre com una gran derrota, però no es coneix pas el principi d'aquest conflicte, que, tot i acabar sent local, va tenir un origen que implicava totes les nacions europees.» Per Mata, analitzar com es va gestar la guerra, que va afrontar dos candidats per succeir Carles II al tron, no és tan senzill: «La historiografia romàntica es queda en els grans conceptes i en l'èpica del conflicte, però això ofereix una visió molt limitada. S'han d'examinar, en canvi, les causes polítiques i socials profundes que el van fer néixer.»

Alguns dels personatges reals que l'historiador posa en joc al costat d'altres de ficticis són Pau Ignasi Dalmases (creador de l'Acadèmia dels Desconfiats, que donaria lloc a l'actual Reial Acadèmia de les Bones Lletres), Narcís Feliu de la Peña, un economista que va fundar el partit austriacista i volia convertir Catalunya, segons l'expert, en una mena d'Holanda del Mediterrani, i els mateixos Carles II i Felip V. Les intrigues i conspiracions que es van originar a la mort de Carles II van afectar el conjunt d'Europa: «Primer hi havia tres candidats i un es va morir. Després les potències europees es volien repartir Espanya i va començar un joc diplomàtic i polític que en algun moment vorejava el ridícul. Per exemple, la dona de Carles II fingia els embarassos per mantenir a tothom a l'expectativa.»

Mata destaca que en tot aquest conflicte, que va tenir repercussions en la geopolítica europea, Catalunya va sortir-hi perdent, però demostra que hi tenia un paper important: «Ser derrotats vol dir que en un moment donat vam tenir un orgull, una estructura i una capacitat rellevant i que quan signen la Pau d'Utrecht teníem un pes». Amb Felip V, recorda l'escriptor, se suprimeix la Corona d'Aragó i Espanya es converteix en l'Estat més centralista d'Europa, tot i així no té clar que sigui a partir de llavors que es pugui parlar d'Espanya: «Ens han negat moltes vegades com a nació i ni ells mateixos tenen clar quan van esdevenir-ne una».

RETRAT DE L'ÈPOCA

Pel que fa als personatges inventats, l'autor ha retratat els diferents estaments socials de l'època per intentar recrear la mentalitat de l'època i el seu dia a dia amb la noblesa, la burgesia mercantil, el món dels gremis i els artesans i finalment la pagesia i els criats. «Val a dir que la visió patriòtica no era gaire estesa entre aquest substrat més baix que no filosofava gaire, simplement es trobava enmig de tots els conflictes; va ser la minoria burgesa que, per defensar els propis interessos econòmics, va mobilitzar les capes populars amb qüestions més epidèmiques com poden ser els orígens i la identitat.»

Alguns d'aquests interessos eren, per exemple, la possibilitat per als catalans de negociar amb les Amèriques, que finalment Felip V va concedir, però n'hi ha d'altres: «Els comerciants no volien tenir la competència francesa, i tampoc l'anglesa i holandesa pel que fa l'aiguarent, ja que Catalunya n'era una gran productora, sobretot per la zona de Reus.»

Així, Mata demostra que una minoria catalana va buscar el candidat que més garanties oferia que es respectessin els interessos comercials. «És cert que Felip V va enviar virreis que constantment empenyaven i buscaven sovint la intervenció armada, però de fet Catalunya es va refer de seguida i l'endemà de l'11 de setembre totes les botigues ja estaven obertes.» Per aquest motiu, Mata rebutja la mirada «victimista» que ens han venut del 1714.

AHIR COM AVUI

L'escriptor barceloní, que té la voluntat de difondre aquest capítol històric en forma novel·lesca, fa una darrera reflexió: «Finalment els temes polítics no han canviat gaire amb el temps. Abans maldaven per conquerir territoris amb la imposició de les armes, ara les potències conquereixen mercats i per això no cal enviar exercits.» L'interès que hi ha al darrere, però, és el mateix i és purament monetari: «Alguns estats s'han d'inventar guerres, com ara la d'Iraq, que amaguen interessos purament econòmics.»